

इस परीक्षा पुस्तिका को तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए।/Do not open this Test Booklet until you are asked to do so.

पुस्तिका में पृष्ठों की संख्या : 16

No. of Pages in Booklet : 16

पुस्तिका में प्रश्नों की संख्या : 150

No. of Questions in Booklet : 150

Paper Code : 03

LSK-22

Paper-II

400153

प्रश्न पुस्तिका संख्या /
Question Booklet No.

SUBJECT : Samanya Vyakaran

समय : 03:00 घण्टे Time : 03:00 Hours

अधिकतम अंक : 300 Maximum Marks: 300

प्रश्न पुस्तिका के पेपर की सील/पॉलिथिन बैग को खोलने पर प्रश्न पत्र हल करने से पूर्व परीक्षार्थी यह सुनिश्चित कर लें कि :-

- प्रश्न पुस्तिका संख्या तथा ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रक पर अंकित बारकोड संख्या समान है।
 - प्रश्न पुस्तिका एवं ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रक के सभी पृष्ठ व सभी प्रश्न सही मुद्रित हैं। समस्त प्रश्न, जैसा कि ऊपर वर्णित है, उपलब्ध हैं तथा कोई भी पृष्ठ कम नहीं है/मुद्रण त्रुटि नहीं है।
- किसी भी प्रकार की विसंगति या दोषपूर्ण होने पर परीक्षार्थी वीक्षक से दूसरा प्रश्न पत्र प्राप्त कर लें। यह सुनिश्चित करने की जिम्मेदारी अभ्यर्थी की होगी। परीक्षा प्रारम्भ होने के 5 मिनट पश्चात् ऐसे किसी दावे/आपत्ति पर कोई विचार नहीं किया जायेगा।

On opening the paper seal/polythene bag of the Question Booklet before attempting the question paper the candidate should ensure that:-

- Question Booklet Number and Barcode Number of OMR Answer Sheet are same.
- All pages & Question of Question booklet and OMR answer sheet are properly printed. All question as mentioned above are available and no page is missing/misprinted.

If there is any discrepancy/defect, candidate must obtain another Question Booklet from Invigilator. Candidate himself shall be responsible for ensuring this. No claim/objection in this regard will be entertained after five minutes of start of examination.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
2. सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।
3. प्रत्येक प्रश्न का केवल एक ही उत्तर दीजिए।
4. एक से अधिक उत्तर देने की दशा में प्रश्न के उत्तर को गलत माना जाएगा।
5. **OMR** उत्तर-पत्रक इस परीक्षा पुस्तिका के अन्दर रखा है। जब आपको परीक्षा पुस्तिका खोलने को कहा जाए, तो उत्तर-पत्रक निकाल कर ध्यान से केवल नीले बॉल पॉइंट पेन से विवरण भरें।
6. कृपया अपना रोल नम्बर ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रक पर सावधानी पूर्वक सही भरें। गलत रोल नम्बर भरने पर परीक्षार्थी स्वयं उत्तरदायी होगा।
7. प्रत्येक गलत उत्तर के लिए प्रश्न अंक का 1/3 भाग काटा जायेगा। गलत उत्तर से तात्पर्य अशुद्ध उत्तर अथवा किसी भी प्रश्न के एक से अधिक उत्तर से है।
8. प्रत्येक प्रश्न के चार वैकल्पिक उत्तर दिये गये हैं, जिन्हें क्रमशः 1, 2, 3, 4 अंकित किया गया है। अभ्यर्थी को सही उत्तर निर्दिष्ट करते हुए उनमें से केवल एक गोले अथवा बबल को उत्तर-पत्रक पर नीले बॉल पॉइंट पेन से गहरा करना है।
9. यदि किसी प्रश्न में किसी प्रकार की कोई मुद्रण या तथ्यात्मक प्रकार की त्रुटि हो, तो प्रश्न के हिन्दी तथा अंग्रेजी रूपान्तरों में से अंग्रेजी रूपान्तर मान्य होगा।
10. मोबाइल फोन अथवा इलेक्ट्रॉनिक यंत्र का परीक्षा हॉल में प्रयोग पूर्णतया वर्जित है। यदि किसी अभ्यर्थी के पास ऐसी कोई वर्जित सामग्री मिलती है, तो उसके विरुद्ध आयोग द्वारा नियमानुसार कार्यवाही की जायेगी।

चेतावनी : अगर कोई अभ्यर्थी नकल करते पकड़ा जाता है या उसके पास से कोई अनधिकृत सामग्री पाई जाती है, तो उस अभ्यर्थी के विरुद्ध पुलिस में प्राथमिकी दर्ज कराते हुए और राजस्थान सार्वजनिक परीक्षा (अनुचित साधनों की रोकथाम) अधिनियम, 2022 तथा अन्य प्रभावी कानून एवं आयोग के नियमों-प्रावधानों के तहत कार्यवाही की जाएगी। साथ ही आयोग ऐसे अभ्यर्थी को भविष्य में होने वाली आयोग की समस्त परीक्षाओं से विवर्जित कर सकता है।

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

1. Answer all questions.
2. All questions carry equal marks.
3. Only one answer is to be given for each question.
4. If more than one answers are marked, it would be treated as wrong answer.
5. The **OMR** Answer Sheet is inside this Test Booklet. When you are directed to open the Test Booklet, take out the Answer Sheet and fill in the particulars carefully with **blue ball point pen** only.
6. Please correctly fill your Roll Number in O.M.R. Answer Sheet. Candidate will themselves be responsible for filling wrong Roll Number.
7. **1/3 part of the mark(s) of each question will be deducted for each wrong answer.** A wrong answer means an incorrect answer or more than one answers for any question.
8. Each question has four alternative responses marked serially as 1, 2, 3, 4. You have to darken only one circle or bubble indicating the correct answer on the Answer Sheet using **BLUE BALL POINT PEN**.
9. If there is any sort of ambiguity/mistake either of printing or factual nature, then out of Hindi and English Version of the question, the English Version will be treated as standard.
10. Mobile Phone or any other electronic gadget in the examination hall is strictly prohibited. A candidate found with any of such objectionable material with him/her will be strictly dealt as per rules.

Warning : If a candidate is found copying or if any unauthorized material is found in his/her possession, F.I.R. would be lodged against him/her in the Police Station and he/she would liable to be prosecuted under **Rajasthan Public Examination (Prevention of Unfair means) Act, 2022 & any other law applicable and Commission's Regulations.** Commission may also debar him/her permanently from all future examinations.

उत्तर पत्रक में दो प्रतियां हैं - मूल प्रति और कार्बन प्रति, परीक्षा समाप्ति पर परीक्षा कक्ष छोड़ने से पूर्व परीक्षार्थी उत्तर पत्रक की दोनों प्रतियां वीक्षक को सौंपेंगे, परीक्षार्थी स्वयं कार्बन प्रति अलग नहीं करें। वीक्षक उत्तर पत्रक की मूल प्रति को अपने पास जमा कर, कार्बन प्रति को मूल प्रति से कट लाईन से मोड़कर सावधानी पूर्वक अलग कर परीक्षार्थी को सौंपेंगे। परीक्षार्थी कार्बन प्रति को अपने साथ ले जायेंगे।

1. 'दा' धातोः लुङ्-लकारे प्रथमपुरुषे बहुवचने रूपं भवति -
 (1) अददा (2) दद्या
 (3) ददु (4) अदुः
2. अन्नमनग्नमृतं करणार्थं या क्रिया क्रियते सा भवति -
 (1) आपोशनम् (2) बलिवैश्वदेव कर्म
 (3) श्राद्धम् (4) उपाकर्म
3. 'गुरुः शिष्यो पर क्रोध करता है।' अस्य वाक्यस्य संस्कृतानुवादं कुरुत -
 (1) गुरुः शिष्यान् क्रुध्यति। (2) गुरुः शिष्येभ्यः संक्रुध्यति।
 (3) गुरुः शिष्याणां क्रोधं करोति। (4) गुरुः शिष्यान् संक्रुध्यति।
4. अधोलिखितेषु किमुपयुक्तम्?
 (1) मूलप्रकृतिः अविकृतिः भवति।
 (2) महदाद्याः सप्तसंख्याकाः पदार्थाः प्रकृतयः भवन्ति।
 (3) षोडशतत्त्वानि प्रकृतिविकृतानि भवन्ति।
 (4) पुरुषः प्रकृतिः एव वर्तते।
5. श्लक्ष्णनेपथ्या शृङ्गाररससम्भवावृत्तिः वर्तते -
 (1) भारती (2) सात्वती
 (3) कैशिकी (4) आरभटी
6. पावलव-महोदयेन प्रणीतस्य अधिगमसिद्धान्तस्य प्रयोगस्य आधारः कः?
 (1) श्वानः (2) मार्जारी
 (3) मूषकः (4) वानरः
7. क्व क्वं क्व परोक्षमन्मयो, मृगशावैः सममेधितो जनः। अत्र छन्दः वर्तते -
 (1) वियोगिनी (2) पुष्पिताग्रा
 (3) प्रहर्षिणी (4) मालिनी
8. अप्रथमासमानाधिकरणे लटः स्थाने प्रत्ययौ भवतः -
 (1) क्तक्तवत् (2) शतृशानचौ
 (3) कानच्क्वसुश्च (4) त्वतलौ
9. वारणार्थानां धातूनां प्रयोगे ईप्सितपदार्थस्य संज्ञा भवति -
 (1) कर्मसंज्ञा (2) अपादानसंज्ञा
 (3) करणसंज्ञा (4) सम्प्रदानसंज्ञा
10. यस्य क्रियया क्रियान्तरं लक्ष्यते ततः का विभक्तिः भवति?
 (1) षष्ठी (2) सप्तमी
 (3) चतुर्थी (4) द्वितीया
11. 'नमामीशमीशाननिर्वाणरूपम्' अत्र छन्दः वर्तते -
 (1) भुजङ्गप्रयातम् (2) स्रग्धरा
 (3) द्रुतविलम्बितम् (4) मन्दाक्रान्ता
12. अधोलिखितेषु कस्य सामासिकपदस्य विग्रहवाक्यं शुद्धं वर्तते?
 (1) प्राप्तः उदकः यम् प्राप्तोदको ग्रामः (2) कुगतः पुरुषः कुपुरुषः
 (3) अहश्च रात्रिश्च अहोरात्रः (4) नीलः उत्पलः नीलोत्पलम्

13. जोन्स तथा च कोनार्डमहोदयानुसारं किशोरावस्थायां बुद्धेः अधिकतमः विकासः कस्मिन् वर्षे भवति?
 (1) दशमे वर्षे (2) द्वादशे वर्षे
 (3) चतुर्दशे वर्षे (4) षोडशे वर्षे
14. पुंसलक्षणा स्त्री कथ्यते –
 (1) पोटा (2) पलिक्नी
 (3) अशिश्वी (4) चिरण्टी
15. अभिहिते कर्मणि का विभक्तिः भवति?
 (1) प्रथमा (2) द्वितीया
 (3) तृतीया (4) सप्तमी
16. 'नानावीर्या ओषधीर्या विभर्ति' सा का वर्तते?
 (1) सूर्यरश्मिः (2) हिमरश्मिः
 (3) हविः (4) पृथिवी
17. 'वयं तत्त्वान्चेष्टात् हताः त्वं खलु कृती' इत्यत्र कृती कः?
 (1) दुष्यन्तः (2) माढव्यः
 (3) मधुकरः (4) शारद्वतः
18. नाट्यशास्त्रानुसारेण किमुपयुक्तं वर्तते?
 (1) रसम् – सामवेदात् (2) गीतम् – ऋग्वेदात्
 (3) अभिनयम् – यजुर्वेदात् (4) पाठ्यम् – अथर्ववेदात्
19. बलिवैश्वदेवयज्ञस्य अपरं नाम किम्?
 (1) भूतयज्ञः (2) पितृयज्ञः
 (3) देवयज्ञः (4) नृत्यज्ञः
20. "ध्वाङ्क्षः" इति नाम्ना उच्यते –
 (1) पिकः (2) कीरः
 (3) गृध्रः (4) काकः
21. अधोलिखितानां मेलनं क्रियताम् –
 A औडुपिकः 1. चरति
 B दाधिकम् 2. उञ्छति
 C बादरिकः 3. संसृष्टम्
 D दाधिकः 4. तरति
- (1) A-4 B-3 C-2 D-1 (2) A-3 B-4 C-2 D-1
 (3) A-1 B-2 C-3 D-4 (4) A-2 B-3 C-4 D-1
22. 'नाट्याख्यं पञ्चमं वेदं सेतिहासं करोम्यहम्'
 इति कस्य संकल्पना वर्तते?
 (1) इन्द्रस्य (2) भरतमुनेः
 (3) ब्रह्मणः (4) महेश्वरस्य
23. 'सेव्' धातोः लोट्-लकारस्य उत्तमपुरुषस्यैकवचने किं रूपं भवति?
 (1) सेवे (2) सेवै
 (3) सेवेय (4) सेवस्व

24. "त्र्यम्बकस्याष्टहासः" इति पदेन कः वर्णितः?

- (1) क्रौञ्चपर्वतः (2) कैलासपर्वतः
(3) आम्रकूटः (4) मानसरोवरः

25. 'ईश्वर सबसे बड़ा सबसे विशाल और सबसे कोमल है।'

अस्य वाक्यस्य संस्कृते अनुवादं कुरुत -

- (1) ईश्वरः सर्वस्मात् गरिष्ठः वरिष्ठः मृदिष्ठश्च वर्तते।
(2) ईश्वरः सर्वेषु गरिष्ठः वरिष्ठः मृदिष्ठश्च वर्तते।
(3) ईश्वरः सर्वेषु गरिष्ठः वरिष्ठः म्रदिष्ठश्च वर्तते।
(4) ईश्वरः सर्वेषु गरीयान् वरियान् म्रदीयान् च वर्तते।

26. किशोरावस्थायां कः उद्वेगः चरमसीमानं प्राप्नोति?

- (1) मानसिक-उद्वेगः (2) सामाजिक-उद्वेगः
(3) शारीरिक-उद्वेगः (4) राजनीतिक-उद्वेगः

27. अधोलिखितेषु कः नियमः थॉर्नडाइकमहोदयस्य अधिगम-सम्बन्धिनियमेषु परिगणितः नास्ति?

- (1) अभ्यासस्य नियमः (2) स्वभावस्य नियमः
(3) प्रभावस्य नियमः (4) तत्परतायाः नियमः

28. निष्ठापेक्षया पूर्वस्य धातोर्दस्य किं भवति?

- (1) णत्वम् (2) नत्वम्
(3) चर्त्वम् (4) जश्त्वम्

29. अधोलिखितेषु शुद्धं वाक्यं वर्तते -

- (1) एतं प्रश्नं तं छात्रं पृच्छ। (2) एतत् प्रश्नं तं छात्रं प्रच्छ।
(3) एतत् प्रश्नं तस्मै छात्रं पृच्छ। (4) इदं प्रश्नं तस्मै छात्रं पृच्छतु।

30. कः सुखतरमाराध्यते?

- (1) अज्ञः (2) विशेषज्ञः
(3) ज्ञानलवदुर्विदग्धः (4) मूढजनः

31. 'यस्मान्नऽऋते किञ्चन कर्म क्रियते'
अत्र कस्माद् ऋते कर्म न संभाव्यते -

- (1) मनसः (2) ज्ञानात्
(3) ध्यानात् (4) योगात्

32. संस्कृते अनुवादं कुरुत -

'वर्षा में छाता वर्षा' से रक्षा करता है।'

- (1) वर्षायाः आतपत्रं वर्षाभ्यः त्रायते। (2) वर्षायां आतपत्रं वर्षाया त्रायते।
(3) वर्षासु आतपत्रं वर्षाभ्यः त्रायते। (4) वर्षाषु आतपत्रः वर्षाभ्यः त्रायते।

33. विनाशे अर्थे अव्ययीभावस्योदाहरणं वर्तते -

- (1) अतिहिमम् (2) निर्मक्षिकम्
(3) अतिनिद्रम् (4) इतिहरि

34. अहन्-शब्दात् ख-प्रत्यये कृते किं रूपं भवति?

- (1) आहिनः (2) अहीनः
(3) अहनः (4) अहनः

35. पुत्रप्रजासिद्धयर्थं क्रियमाणः संस्कारः भवति -
 (1) गर्भाधानम् (2) समावर्तनम्
 (3) गोदानम् (4) पुंसवनम्
36. छन्दः शास्त्रे लघुवर्णोऽपि क्वचित् विकल्पेन गुरुः मन्यते कदा?
 (1) अनुस्वारेण सहिते (2) विसर्गेण युक्ते
 (3) संयोगपूर्वे (4) पादान्ते विद्यमाने
37. 'दाधिकम्' इत्यत्र सूत्रं प्रयुज्यते -
 (1) प्राग्वहतेषुक् (2) चरति
 (3) संसृष्टे (4) शिल्पम्
38. शिक्षकाणां कृते शिक्षा मनोविज्ञानं किमर्थम् आवश्यकं वर्तते?
 (1) बालस्वभावस्य ज्ञानाय (2) बालविकासस्य ज्ञानाय
 (3) व्यक्तिगत-विभिन्नतानां ज्ञानाय (4) उक्त-सर्वेषां कृते
39. अधोलिखितान् सुमेलयत -
 (A) बीजवपवन् (1) उग्रक्रूरसंज्ञकनक्षत्राणि
 (B) गजादिष्वारोहणम् (2) क्षिप्रलघुसंज्ञकनक्षत्राणि
 (C) दारुणसंज्ञकानिकार्याणि (3) चर-चल-संज्ञकनक्षत्राणि
 (D) शिल्पादिकार्याणि (4) ध्रुवसंज्ञकनक्षत्राणि
	A	B	C	D
(1)	4	3	2	1
(2)	4	3	1	2
(3)	4	2	3	1
(4)	3	1	4	2
40. 'लभ्' धातोः लिट्-लकारस्य प्रयोगोऽयं विद्यते -
 (1) लेभिषे (2) लेभिसे
 (3) लेभिथाः (4) लब्धाः
41. अल्पाक्षरम् इति सूत्रस्योदाहरणं वर्तते -
 (1) हरिहरौ (2) शिवकेशवौ
 (3) ईशकृष्णौ (4) अर्थधर्मौ
42. अधोलिखितेषु अञ्-प्रत्ययान्तो वर्तते -
 (1) बैदः (2) शैवः
 (3) वैश्वामित्रः (4) गाङ्गः
43. 'व्यवहार-तुलनात्मक मनोविज्ञान की एक भूमिका' इति पुस्तकस्य लेखकः कः?
 (1) कोलेसनिक (2) स्टीफन
 (3) डेलफोर्ड (4) वॉटसन
44. अवकहडाचक्रानुसारं करणं किम्?
 (1) तिथ्यर्धम् (2) नवघटयः
 (3) कृष्णपक्षस्य प्रतिपत्पूर्वार्द्धम् (4) शुक्लपक्षस्य प्रतिपत्पूर्वार्द्धम्
45. 'रोते हुए पुत्र को छोड़कर पिता चले गए।' संस्कृते अनुवादं कुरुत -
 (1) रुदन्तं पुत्रं त्यक्त्वा पिता गतः। (2) रुदता पुत्रेण त्यक्त्वा पिता गतः।
 (3) रुदन्तं पुत्रं त्यक्त्वा पितुः गतः। (4) रुदता पुत्रं त्यक्त्वा पिता गतः।
46. शुद्धं वाक्यं किम्?
 (1) कृष्णः त्वं च लिखतः। (2) कृष्णः त्वं च लिखति।
 (3) सः त्वमहं च हसथ। (4) सः त्वमहं च हसामः।

47. "द्विचक्रिकया ग्रामात् पुत्रेण सहागतः पिता"
अत्र अप्रधानः कः?
(1) ग्रामः (2) द्विचक्रिका
(3) पुत्रः (4) पिता
48. चेतनायाः सा अवस्था यस्यां रागात्मक-तत्त्वस्य प्रधानता भवति, सा कथ्यते -
(1) आवेगः (2) उद्वेगः
(3) संवेगः (4) दुर्वेगः
49. कोहलरमहोदयेन प्रतिपादितः सिद्धान्तः कः?
(1) उद्दीपन-प्रतिक्रियायाः सिद्धान्तः (2) सम्बद्ध-प्रतिक्रियायाः सिद्धान्तः
(3) प्रबलन-सिद्धान्तः (4) अन्तर्दृष्टेः-सिद्धान्तः
50. 'कृ' धातोः लङ्-लकारस्य मध्यमपुरुषस्यैकवचने आत्मनेपदे किं रूपं भवति?
(1) अकुर्वीथाः (2) अकरुथाः
(3) अकुरुथाः (4) अकुर्वि
51. त्रिवर्गफलसिद्धिप्रदायकः आश्रमः कः?
(1) ब्रह्मचर्याश्रमः (2) गृहस्थाश्रमः
(3) वानप्रस्थाश्रमः (4) सन्यासाश्रमः
52. मुकुरादर्शो कस्य पर्यायो स्तः?
(1) व्यंजनस्य (2) दर्पणस्य
(3) पर्यङ्कस्य (4) प्रतिग्राहस्य
53. यो न ददाति न भुङ्क्ते तस्य तृतीया गतिर्भवति। अत्र तृतीया गतिः का वर्तते?
(1) दानम् (2) भोगः
(3) व्ययः (4) नाशः
54. स्किनरमहोदयेन ग्रणीत-ग्रन्थस्य नाम किम्?
(1) लेक्चर्स ऑन कन्डीशन्ड रिफ्लैक्सेस। (2) दि बिहेवियर ऑफ ऑर्गेनिज्म।
(3) दि लैंगुएज ऑफ थॉट ऑफ दि चाइल्ड। (4) एनिमल इन्टेलिजेन्स।
55. सामाजिकाधिगम-सिद्धान्तस्य प्रवर्तकोऽस्ति -
(1) फ्रायड (2) बैण्डुरा
(3) हॉल (4) एरिक्सन
56. अधोलिखितेषु शुद्धं वर्तते -
(1) पित्रे (2) नद्ये
(3) कर्त्रोः (4) मतये
57. 'मनोविज्ञान-एक व्यवहारवादी दृष्टिकोण' इति ग्रन्थस्य लेखकः कः?
(1) पिल्सबरी (2) स्किनर
(3) ब्रूम (4) वॉटसन
58. कृन्धातोः अधोलिखितेषु कस्मिन्नर्थे 'टः' प्रत्ययो न भवति?
(1) हेत्वर्थे (2) ताच्छील्यार्थे
(3) आनुलोम्यार्थे (4) भावार्थे
59. 'सो अङ्ग वेद यदि वा न वेद' इति कस्मिन् सूक्ते वर्तते?
(1) नासदीये (2) पुरुषसूक्ते
(3) अग्निसूक्ते (4) संज्ञानसूक्ते

60. घञ्प्रत्यये सति सिद्धावस्थापन्ने रूपं भवति -
- (1) पचति (2) पाकः
(3) पक्वम् (4) पक्ता
61. पियाजेमहोदयस्य कः सिद्धान्तः?
- (1) ज्ञानात्मकः सिद्धान्तः (2) विज्ञानात्मकः सिद्धान्तः
(3) अज्ञानात्मकः सिद्धान्तः (4) संज्ञानात्मकः सिद्धान्तः
62. अधोलिखितेषु शुद्धं वर्तते -
- (1) भोजनं खादन् ब्राह्मणं फलं देहि। (2) भुक्तवते ब्राह्मणाय फलं देहि।
(3) भुक्तवन्तं ब्राह्मणं फलं देहि। (4) भुक्तवति ब्राह्मणं फलं देहि।
63. सपत्नीजने कीदृशीं वृत्तिं पालनार्थं उक्तं काश्यपेन?
- (1) ईर्ष्यावृत्तिम् (2) प्रियसखीवृत्तिम्
(3) अहङ्कारवृत्तिम् (4) परोपकारवृत्तिम्
64. नपुंसकत्वे भावे प्रयुज्येते -
- (1) क्त-क्तवत् (2) ल्युट्-ल्यु
(3) घञ्-अच् च (4) क्त-ल्युट् च
65. कौशिकः इति गोत्रनामधेयः कः?
- (1) मरीचिः (2) कण्वः
(3) विश्वामित्रः (4) मातलिः
66. "सौरिः" इति कस्य नाम वर्तते?
- (1) सूर्यस्य (2) शनेः
(3) रवेः (4) विश्वदेवस्य
67. एकस्मिन् भचक्रे नक्षत्रस्य मानं किम्?
- (1) 13°20 (2) 13°50
(3) 13°60 (4) 13°40
68. मघोनः कामरूपं प्रकृतिपुरुषः कः?
- (1) यक्षः (2) मेघः
(3) मरुत् (4) कुबेरः
69. 'गुरु शिष्य को गाँव भेजता है।'
एतस्य संस्कृते अनुवादं कुरुत -
- (1) गुरुः शिष्येण ग्रामे गमयति। (2) गुरुः शिष्येण ग्रामं गमयति।
(3) गुरुः शिष्यं ग्रामं गमयति। (4) गुरुः शिष्यं ग्रामः गमयति।
70. 'कृच्छ्रादागतः' इत्यत्र पञ्चम्याः अलुक् केन सूत्रेण भवति?
- (1) स्तोकान्तिक-दूरार्थ-कृच्छ्राणि क्तेन (2) पञ्चम्याः स्तोकादिभ्यः
(3) गोरतद्धितलुकि (4) पञ्चमी भयेन
71. 'आई.सी.टी.' इत्यस्य पूर्णनाम किम्?
- (1) इन्टरनेशनल कम्प्युनिकेशन टेक्नोलॉजी (2) इन्टरनल कम्प्युनिकेशन टेक्नोलॉजी
(3) इन्फॉर्मेशन एवं कम्प्युनिकेशन टेक्नोलॉजी (4) इन्टरेस्ट एवं कम्प्युनिकेशन टेक्नीक

72. "वीरभोग्या वसुन्धरा" अत्र रेखाङ्कितांशे किं सूत्रं प्रयुज्यते?
- (1) निपातनात् क्यप् (2) एतिस्तुशास्वृदृजुषः क्यप्
(3) ऋहलोर्ण्यत् (4) ऋदुपधाच्चाऽक्लृपिचृतेः
73. 'प्रयत्नस्य विस्मरणस्य च' (प्रयत्न और भूल) सिद्धान्तस्य प्रणेता कः?
- (1) स्किन्ड (2) आई.पी. पावलव
(3) ई.एल. थॉर्नडाइक (4) सी.एल. हल
74. समर्थगुरु—रामदासेन लिखितं काव्यं 'मनाचे श्लोकः' इत्यस्य संस्कृतानुवादः वर्तते —
- (1) मनोबोधः (2) सङ्गीतलहरी
(3) प्रबंधमकरन्दः (4) षोडशी
75. तालिकां सुमेलयत —
A लक्षणे	1. लक्ष्मीर्हरिं प्रति
B इत्यभित्ताख्याने	2. वृक्षं वृक्षं प्रति सिञ्चति
C भागे	3. भक्तो विष्णुं प्रति
D वीप्सायाम्	4. वृक्षं प्रति विद्योतते विद्युत्
- (1) A-4 B-3 C-1 D-2 (2) A-4 B-3 C-2 D-1
(3) A-2 B-3 C-4 D-1 (4) A-1 B-2 C-3 D-4
76. 'आ ते पितर्मरुतां सुम्नमेतु' अत्र मरुतां पिता कः वर्तते?
- (1) सूर्यः (2) रुद्रः
(3) अग्निः (4) वरुणः
77. मानसिक-उद्वेगस्य चरमसीमायाः संबंधः कया अवस्थया सह विद्यते?
- (1) बाल्यावस्थया (2) किशोरावस्थया
(3) प्रौढावस्थया (4) उत्तरवृद्धावस्थया
78. पूर्वभिः ऋषिभिः ईड्यः कः देवः?
- (1) वरुणः (2) विष्णुः
(3) रुद्रः (4) अग्निः
79. 'गो + डे' द्वयस्य रूपं भवति —
- (1) गवे (2) गवयै
(3) गवये (4) गवाय
80. अश्वपत्यादिभ्योऽण् प्रत्ययो भवति —
- (1) मत्वर्थीये (2) प्राग्दीव्यतीयेब्बर्थेषु
(3) दीव्यतीत्यर्थे (4) स्वार्थे
81. परमगहनः सेवाधर्मः अगम्यः वर्तते —
- (1) योगिनाम् (2) नराणाम्
(3) मूर्खाणाम् (4) कवीनाम्

82. 'मूल-प्रवृत्तयः सम्पूर्णमानवव्यवहारस्य चालिकाः सन्ति।' इति कस्य कथनम् अस्ति?
 (1) स्किनरस्य (2) कोलेसनिकस्य
 (3) ब्लेयरस्य (4) मैक्डूगलस्य
83. 'विद्वस्' शब्दस्य सप्तम्याः एकवचने रूपं भवति -
 (1) विदुषाम् (2) विदुषि
 (3) विद्वसि (4) विदूषि
84. अधोलिखितां तालिकां सुमेलयत -
 A जात्या 1. छात्राणां छात्रेषु वा मैत्रः पटुः
 B गुणेन 2. गच्छतां गच्छत्सु वा धावञ्छीघ्नः
 C क्रियया 3. गवां गोषु वा कृष्णा बहुक्षीरा
 D संज्ञया 4. नृणां नृषु वा ब्राह्मणः श्रेष्ठः
 (1) A-4 B-2 C-3 D-1 (2) A-3 B-4 C-2 D-1
 (3) A-4 B-3 C-2 D-1 (4) A-1 B-2 C-3 D-4
85. अम्बुधिरसनगैः इति संकेतितैः वर्णैः यतिर्भवति -
 (1) स्रग्धरायाम् (2) मन्दाक्रान्तायाम्
 (3) द्रुतविलम्बिते (4) शार्दूलविक्रीडिते
86. निर्मितवादी-शिक्षण-प्रतिमाने समीचीनः क्रम वर्तते?
 (1) अन्वेषणम्, संलग्नता, व्याख्या, विस्तारः, मूल्याङ्कनम्
 (2) संलग्नता, व्याख्या, अन्वेषणम्, विस्तारः, मूल्याङ्कनम्
 (3) संलग्नता, अन्वेषणम्, विस्तारः, व्याख्या, मूल्याङ्कनम्
 (4) संलग्नता, अन्वेषणम्, व्याख्या, विस्तारः, मूल्याङ्कनम्
87. केषां विनिपातः शतमुखः भवति?
 (1) धनभ्रष्टानाम् (2) विवेकभ्रष्टानाम्
 (3) ज्ञानभ्रष्टानाम् (4) धर्मभ्रष्टानाम्
88. मेघदूते हंसद्वारम् इति उक्तम् -
 (1) कैलासपर्वतः (2) क्रौञ्चरन्ध्रम्
 (3) विष्णोः पादः (4) क्रौञ्चपर्वतः
89. पुंसां फलं कस्यायत्तम्?
 (1) धर्मस्य (2) कर्मणः
 (3) भाग्यस्य (4) ज्ञानस्य
90. 'मात्राभिर्गणना यत्र सा जातिरभिधीयते -
 (1) आर्या (2) अनुष्टुप्
 (3) इन्द्रवज्रा (4) उपेन्द्रवज्रा
91. 'गोविन्दवैभवम्' इत्यस्य रचनाकारः कः?
 (1) भट्टमथुरानाथ शास्त्री (2) देवर्षि कलानाथ शास्त्री
 (3) डॉ. प्रभाकर शास्त्री (4) पद्म शास्त्री

400153

400153

400153

400153

92. 'पा' धातोः लिट्-लकारस्य मध्यमपुरुषस्य बहुवचने किं रूपं भवति?
 (1) पप (2) पपथुः
 (3) पपाथ (4) पपिथं
93. अधिगमस्य नियमेषु, थॉर्नडाइकमहोदयस्य 'कः नियमः वर्तते?
 (1) अभ्यासस्य नियमः (2) कर्मणः नियमः
 (3) संयोजनस्य नियमः (4) अभावस्य नियमः
94. 'अधिगमः, अनुभवैः प्रशिक्षणैः च व्यवहारे परिवर्तनमस्ति।' इति कस्य मतम्?
 (1) वुडवर्थमहोदयस्य (2) स्किनरमहोदयस्य
 (3) थॉर्नडाइकमहोदयस्य (4) गेट्समहोदयस्य
95. अधोलिखितेषु निवेश इकाई (इनपुट) अस्ति -
 (1) मॉनीटर (2) प्रिन्टर
 (3) माउस (4) प्लॉटर्स
96. "अनाघ्रातं पुष्पं किसलयमलूनं कररुहैः" अत्र छन्दः किम्?
 (1) शिखरिणी (2) हरिणी
 (3) शार्दूलविक्रीडितम् (4) मन्दाक्रान्ता
97. 'अधिगमः विकासस्य प्रक्रिया अस्ति।' इति कस्य मतम्?
 (1) वुडवर्थमहोदयस्य (2) स्किनरमहोदयस्य
 (3) थॉर्नडाइकमहोदयस्य (4) गेट्समहोदयस्य
98. 'की-बोर्ड' इति अस्ति -
 (1) संसाधन-इकाई (प्रोसेसिंग) (2) निर्गत-इकाई (आउटपुट)
 (3) निवेश-इकाई (इनपुट) (4) उक्त-त्रयम्
99. "आश्चर्यो गवां दोहोऽगोपालकेन" वाक्ये षष्ठी विधायकं सूत्रम् -
 (1) षष्ठी शेषे। (2) क्तस्य च वर्तमाने।
 (3) उभयप्राप्तौ कर्मणि। (4) कर्तृकर्मणोः कृति।
100. अधोलिखितेषु थॉर्नडाइकमहोदयस्य अधिगम-सम्बन्धि-नियमः वर्तते -
 (1) अभावस्य नियमः (2) प्रभावस्य नियमः
 (3) स्वभावस्य नियमः (4) सद्भावस्य नियमः
101. 'ज्ञयः' इति सूत्रस्योदाहरणं वर्तते -
 (1) अध्यात्मम् (2) उपसमिधम्
 (3) उपचर्मम् (4) उपजरसम्
102. 'मत्वा देवं धनपतिसखं यत्र साक्षाद् वसन्तम्' अत्र धनपतिसखम् इति पदेन सङ्केतितः -
 (1) कुबेरः (2) शिवः
 (3) कामदेवः (4) यक्षः

103. संगणकस्य स्मृतेः इत्यस्य किं कार्यं वर्तते?

(1) सूचनानां संकलनम्

(3) सूचनानां निष्कर्षः

(2) सूचनानां प्रेषणम्

(4) सूचनानां प्रक्रियानिर्धारणम्

104. अत्यादित्यं हुतवहमुखे संभृतं तद्धितेजः।

अत्र तेजः वर्तते -

(1) चन्द्रशेखरः

(3) इन्द्रः

(2) स्कन्दः

(4) अग्निः

105. "दैवतः" इत्यत्र प्रत्ययः वर्तते -

(1) अण्

(3) तल्

(2) अञ्

(4) तसिल्

106. "अत इञ्" इत्यनेन इञ्-प्रत्ययो भवति -

(1) अदन्तात् षष्ठ्यन्तात् प्रातिपदिकात्

(3) उकारान्तात् षष्ठ्यन्तात् प्रातिपदिकात्

(2) इकारान्तात् षष्ठ्यन्तात् प्रातिपदिकात्

(4) अदन्तात् पञ्चम्यन्तात् प्रातिपदिकात्

107. रङ्गपीठस्य मध्ये कस्य प्रतिष्ठा भवति?

(1) इन्द्रस्य

(3) शिवस्य

(2) ब्रह्मणः

(4) विश्वकर्मणः

108. शुद्धं वाक्यं चिनुत -

(1) भोजनस्य पाकः अस्मै रोचते।

(3) भोजनस्य पाकः अमुना रोचते।

(2) भोजनस्य पाकः अमुं रोचते।

(4) भोजनस्य पाकस्य अस्मै रोचते।

109. "पुष्पिताग्रा" इति छन्दसः विषये उपयुक्तं वर्तते -

(1) विषम-चरणयोः त्रयोदश-वर्णाः भवन्ति।

(3) विषम-चरणयोः न-न-र-य एते गणाः भवन्ति।

(2) सम-चरणयोः द्वादश-वर्णाः भवन्ति।

(4) सम-चरणयोः न-न-र-य एते गणाः भवन्ति।

110. सांख्यकारिकानुसारेण अधोलिखितेषु उपयुक्तं तथ्यं वर्तते -

(1) सत्त्वं चलं भवति।

(3) तमः प्रकाशकं भवति।

(2) रजः लघुस्वभावकं भवति।

(4) गुणत्रयस्य व्यापारः प्रदीपमिव भवति।

111. 'भूदारः' इति कस्य नाम?

(1) शार्दूलः

(3) वानरः

(2) महिषः

(4) सूकरः

112. सी.एल. हल महोदयेन कः सिद्धान्तः प्रतिपादितः?

(1) उद्दीपन-प्रतिक्रियायाः सिद्धान्तः

(3) प्रबलन-सिद्धान्तः

(2) सम्बद्ध-प्रतिक्रियायाः सिद्धान्तः

(4) अन्तर्दृष्टेः सिद्धान्तः

113. या स्वयं अध्यापयति सा कथ्यते -

(1) उपाध्यायानी

(3) आचार्यानी

(2) उपाध्याया

(4) प्राज्ञा

114. ब्रह्मणः उरुतः संजातः वर्तते –
- (1) ब्राह्मणः (2) क्षत्रियः
(3) वैश्यः (4) शूद्रः
115. "अहना अनुवाकोऽधीतः" अत्र सूत्रं प्रयुज्यते –
- (1) कर्तृकरणयोस्तृतीया (2) कालाध्वनोरत्यन्तसंयोगे
(3) अपवर्गे तृतीया (4) हेतौ
116. आदर्शवादस्य कालः कथ्यते –
- (1) शैशवावस्था (2) बाल्यावस्था
(3) किशोरावस्था (4) प्रौढावस्था
117. 'पुण्यश्रीचरितम्' इति महाकाव्यस्य रचनाकारः कः?
- (1) पं. श्रीरामदवे (2) पं. गिरिधर शर्मा 'नवरत्नः'
(3) पं. नित्यानन्द, शर्मा (4) जगदीशचन्द्र आचार्यः
118. नाट्यशास्त्रे विदूषकस्य रक्षकः कः उक्तः?
- (1) इन्द्रः (2) शिवः
(3) सरस्वती (4) ओंकारः
119. मनः सु इत्यत्र वैकल्पिकं रूपं किम्?
- (1) मनोसु (2) मनष्पु
(3) मनस्सु (4) मनासु
120. 'वारि' शब्दस्य प्रथमायाः द्विवचने किं रूपं भवति?
- (1) वारिणी (2) वारीणि
(3) वारीणी (4) वार्यो
121. कस्य मतानुसारं किशोरावस्था जीवनस्य सर्वाधिकः कतिनकालः भवति?
- (1) स्टेनले हॉल-महोदयानुसारम् (2) ई.ए. किकपैट्रिक-महोदयानुसारम्
(3) ब्लेयर-महोदयानुसारम् (4) कोलेसनिक-महोदयानुसारम्
122. अधोलिखितेषु उपयुक्तं वर्तते –
- (1) 1, 6, 11 नन्दा (2) 3, 8, 13 भद्रा
(3) 2, 7, 12 जया (4) 5, 10, 15/30 रिक्ता
123. "चतुर्थी तदर्थार्थ-बलि-हित-सुख-रक्षितैः" सूत्रे प्रदत्तेन तदर्थ इति पदेन किम् इष्टम्?
- (1) उपसर्जनसञ्ज्ञा (2) गुणवचनम्
(3) प्रकृति-विकृतिभावः (4) तदन्तग्रहणम्
124. 'यस्यां समुद्र उत सिन्धुरापो यस्यामन्नं कृष्टयः संबभूवुः' अत्र महिमा वर्तते –
- (1) विष्णुलोकस्य (2) द्युलोकस्य
(3) भूमेः (4) स्वर्गस्य

125. क्षत्रियात् शूद्रायां जातः इत्यर्थे रूपं भवति -

- (1) क्षात्रियः (2) क्षत्रियः
(3) क्षात्रिः (4) क्षात्रायणी

126. पानीयशालिकायाः अपरं नाम किम्?

- (1) प्रपा (2) गञ्जा
(3) मदिरागृहम् (4) मन्दुरा

127. वसतेराधारः कर्म स्यात् -

- (1) अधिपूर्वस्य (2) प्रतिपूर्वस्य
(3) निपूर्वस्य (4) अतिपूर्वस्य

128. शुद्धं वाक्यं स्यात् -

- (1) पुस्तकस्य कर्ता ग्रन्थं लिख्यते। (2) पुस्तकस्य कर्त्रा ग्रन्थः लिख्यते।
(3) पुस्तकस्य कर्तृ ग्रन्थः लिख्यते। (4) पुस्तकाय कर्तृभिः ग्रन्थं लिख्यन्ते।

129. मनोनिरोधः किं भवति?

- (1) शमः (2) दमः
(3) श्रद्धा (4) समाधानम्

130. अधिगम-सम्बद्धसम्बन्धवादस्य सिद्धान्तस्य प्रणेता कः?

- (1) ई.एल. थॉर्नडाइक (2) आई.पी. पावलव
(3) सी.एल. हल (4) स्किनर

131. अधोलिखितान् सुमेलयत -

- A समुच्चयः 1. संज्ञापरिभाषम्
B अन्वाचयः 2. धवखदिरौ छिन्धि
C इतरेतरयोगः 3. भिक्षामट गां चानय
D समाहारः 4. ईश्वरं गुरुं च भजस्व

- (1) A-1 B-2 C-3 D-4 (2) A-4 B-2 C-3 D-1
(3) A-4 B-3 C-2 D-1 (4) A-2 B-3 C-4 D-1

132. राजपथस्य नाम किम्?

- (1) मार्गः (2) अध्वा
(3) सत्पथः (4) संसरणम्

133. 'ज-त-ज-र' इति गणना भवति -

- (1) द्रुतविलम्बिते (2) वंशस्थे
(3) प्रहर्षिण्याम् (4) भुजङ्गप्रयाते

134. कृत्रिमभूमिः नाम वर्तते -

- (1) स्थलम् (2) स्थली
(3) स्थला (4) अप्रहत भूमिः

135. 'सरस्वती श्रुतिमहतां महीयताम्' इति भरतवाक्यं केन उक्तम्?

- (1) भरतेन (2) महर्षि मरीचिना
(3) दुष्यन्तेन (4) कण्वेन

136. अनादराधिक्ये भावलक्षणे -

- (1) षष्ठी-भवति (2) सप्तमी-भवति
(3) षष्ठीसप्तम्यौ स्तः (4) पञ्चमी-भवति

137. 'कतृकरणे कृता बहुलम्' इति सूत्रानुसारेण विभक्त्यन्तं पदमपेक्षितम्?

- (1) षष्ठ्यन्तम् (2) तृतीयान्तम्
(3) चतुर्थ्यन्तम् (4) द्वितीयान्तम्

138. अधोलिखितान् सुमेलयत -

- (A) स्वधा (1) मनुष्ययज्ञः
(B) होमः (2) ब्रह्मयज्ञः
(C) स्वाध्यायः (3) देवयज्ञः
(D) अतिथिसत्क्रिया (4) पितृयज्ञः

	A	B	C	D
(1)	4	3	2	1
(2)	4	3	1	2
(3)	3	4	2	1
(4)	2	3	4	1

139. अधोलिखितानां मेलनं क्रियताम् -

- A योग्यता 1. सहरि
B वीप्सा 2. यथाशक्ति
C पदार्थानतिक्रमः 3. अनुरूपम्
D सादृश्य 4. प्रत्यर्थम्

- (1) A-1 B-2 C-3 D-4 (2) A-2 B-3 C-4 D-1
(3) A-4 B-3 C-2 D-1 (4) A-3 B-4 C-2 D-1

140. अधोलिखितानां मेलनं क्रियताम् -

- A अमी 1. अदसः नपुंसकलिङ्गे
B अमूनि 2. अदसः स्त्रीलिङ्गे
C अमूः 3. अदसः पुल्लिङ्गे
D अदः 4. अदसः नपुंसकलिङ्गे

- (1) A-3 B-1 C-2 D-4 (2) A-2 B-3 C-1 D-4
(3) A-1 B-2 C-3 D-4 (4) A-4 B-2 C-1 D-3

141. 'सी.ए.आई.' इत्यस्य पूर्णनाम किम्?
- (1) संगणक-सहायता-प्राप्ताधिगमः। (2) संगणक-सहायता-प्राप्तानुदेशनम्।
(3) संगणक-सहायता-प्राप्तोपागमानुदेशनम्। (4) संगणक-सहायता-प्राप्त-उपगमाधिगमः।
142. पारसीकविना उमरखय्यामेण विरचितस्य 'रुबाई' इति पद्यसन्दोहस्य संस्कृतानुवादः वर्तते -
- (1) अमर सूक्ति सुधाकरः (2) स्वेदाष्टकम्
(3) नीतिसौन्दर्योधानम् (4) अभेदरसः
143. प्रतिचरणम् एकविंशतिवर्णानां छन्दः वर्तते -
- (1) स्रग्धरा (2) शिखरिणी
(3) मन्दाक्रान्ता (4) हरिणी
144. सखि शब्दस्य सप्तम्याः एकवचने भवति -
- (1) सख्यौ (2) सख्योः
(3) सख्युः (4) सख्यः
145. "परिचलदिव शीलं नोत्सृजन्ती दुकूलम्" अत्र छन्दः वर्तते -
- (1) शिखरिणी (2) मालिनी
(3) मन्दाक्रान्ता (4) स्रग्धरा
146. 'शिक्षा-मनोविज्ञानम् अध्यापकानां सज्जायाः आधारशिला अस्ति।' इति कस्य कथनं वर्तते?
- (1) स्किनरमहोदयस्य (2) डगलसमहोदयस्य
(3) ब्लेयरमहोदयस्य (4) मैकडूगलमहोदयस्य
147. 'नम्' धातोः लुङ्-लकारस्य मध्यमपुरुषस्यैकवचने भवति -
- (1) अनंसीः (2) अनंसिः
(3) अनंस्य (4) अनंस्यथ
148. पपवथ इत्यस्य वैकल्पिकं रूपं वर्तते -
- (1) पपाच (2) पचसि
(3) पेचिथ (4) पेच
149. 'श्रीरामदवे' इति साहित्यकारस्य खण्डकाव्यं वर्तते -
- (1) तत्त्वशतकम् (2) परिखायुद्धम्
(3) छन्दोलङ्कारदर्पणम् (4) मन्दाकिनीमाधुरी
150. आरण्यकाः तपसः कियद्भागं नृपाय ददति?
- (1) चतुर्थांशम् (2) अर्द्धम्
(3) षष्ठांशम् (4) पूर्णम्

Space for Rough Work / रफ कार्य के लिये जगह

4
00
153

400153

400153

400153

400153